

21/2

Snällt, dumt och mystiskt

LAURENS VAN DER POST, ryktbar för färgstarka och svamliga romaner, har ägnat en hel bok åt funderingar över Afrika, närmast hemlandet Sydafrika (*The Dark Eye in Africa*, The Hogarth Press, 8/6 shilling). Asikterna är sympatiska; van der Post tar avstånd från rasförtrycket och förklarar till och med, om också med många reservationer, att äktenskap mellan vita och svarta kan vara acceptabla. Men framför allt framträder han som filosof med en förfärlig blandning av enfald och djupsinne. Sedan reformationen befinner sig "den europeiska människan alltmör i krig med sig själv", vi lever i en tid av "ytlig, utåtriktad rationalism", vetenskapen håller på att resa sig ur "det grunda 1800-talets elände". Resonemanget, som till stor del består i tomt prat om orsakslagens upphävande, paralleller mellan sam-

hälleliga företeelser och radioaktivitet, atomenergi osv. samt psykoanalytisk jargong, utmynnar i att vi är sammansatta av två människor, en vit (rationalistisk och medveten) och en svart; de vita (i konkret mening) är i metafysisk mening alltför vita, de svarta (i konkret mening) alltför svarta, och därför bör vita och svarta slå sig ihop. I detaljerna är framställningen ännu mera grotesk, med meningslösheter, grötigheter och motsägelser hopade på varandra. "Jag tänker mig att inlemmad någonstans i den missförstådda tiden finns en plan av livets egen stora arkitekt, ett sjökort som visar varandets slutliga mål och som oavlättligt meddelar oss vår egen unika andel i tidens verksamhet i överensstämmelse med det sätt på vilket våra liv måste utveckla sig" (ja, det står så). Den knappa bokliga kunskap van der Post har — fraser från Rousseau, Wagner, Nietzsche och några till — utnyttjas till det yttersta; dess bättre tycks författaren inte ha läst tysk idealistisk filosofi; till galenskap av större format är han i varje fall helt oförmögen. H. T—n